

УДК: 323.2 (477.8)„1939”

© Оксана Докаш
(м. Чернівці)**УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗБОРИ 1939 р. ЯК ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ІНСТРУМЕНТ
ЛЕГІТИМІЗАЦІЇ ВХОДЖЕННЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ДО СКЛАДУ УРСР :
НОРМАТИВНО-ПРОЦЕДУРНІ АСПЕКТИ**

Аналізуються міжнародна політична ситуація початку Другої світової війни та вступу 17 вересня 1939 р. Червоної Армії в Західну Україну, радянські ідеологічні постулати та нормативні засади проведення виборів Українських Народних Зборів, політичний контекст та юридичні наслідки Декларації про входження Західної України до складу УРСР крізь призму теорій легітимності політичної влади та тоталітарного політичного режиму.

Ключові слова: сталінський тоталітарний режим, легітимність політичної влади, Західна Україна, Українські Народні Збори.

Оксана Докаш. Украинское Народное Собрание 1939 г. как политико-правовой инструмент легитимизации вступления Западной Украины в состав УССР: нормативно-процедурные аспекты.

Анализируются международная политическая ситуация начала Второй мировой войны и вступления 17 сентября 1939 Красной Армии в Западную Украину, советские идеологические постулаты и нормативные основы проведения выборов украинского Народного Собрания, политический контекст и юридические последствия Декларации о вхождении Западной Украины в состав УССР сквозь призму теорий легитимности политической власти и тоталитарного политического режима.

Ключевые слова: сталинский тоталитарный режим, легитимность политической власти, Западная Украина, Украинское Народное Собрание.

Oksana Dokash. Ukrainian National Assembly in 1939 as a Political and Legal Instruments to Legitimize Entry Western Ukraine to the USSR: Legal and Procedural Aspects. Analyzed international political situation of the Second World War and since September 17, 1939 the Red Army in Western Ukraine, Soviet ideological postulates and regulatory framework of the Ukrainian People's Assembly elections, the political context and legal implications of the Declaration on the entry of Western Ukraine in the USSR in the light of theories of legitimacy political power and totalitarian political regime.

Key words: Stalin's regime, the legitimacy of political power, Western Ukraine, Ukrainian People's Assembly.

Постановка наукової проблеми та її значення. Обрана тема дослідження видається актуальною в науково-теоретичному та прикладному, політологічному аспектах як вагомий елемент усвідомлення причин, характеру та наслідків панування сталінського тоталітарного режиму на західноукраїнських етнічних територіях, недопущення нега-

тивних рецидивів минулого при розбудові сучасної Української незалежної, правової, демократичної держави

Аналіз останніх досліджень. Окреслена наукова проблематика впродовж останніх десятиліть стала предметом активної уваги вітчизняних дослідників, передовсім таких істориків як М. Литвин¹, М. Кучерепа² та ін. Окремо варто згадати про вагомий здобутки політологів В. Гриневича³ та Б. Яроша⁴. Не можемо оминати увагу правничі дослідження В. Макарчука⁵. Високо оцінюючи зазначені вище праці, а також цілу низку інших наукових публікацій не монографічного характеру вважаємо за можливе запропонувати власну, політологічну інтерпретацію процесу легітимізації сталінського політичного режиму в Західній Україні на початковому етапі Другої світової війни.

Метою пропонованої статті є політологічний нормативно-процедурний аспект входження Західної України до складу Радянської України.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних завдань:

- аналіз міжнародно-політичної ситуації початку Другої світової війни та вступу 17 вересня 1939 р. Червоної Армії в Західну Україну;
- розкриття нормативно-процедурних аспектів виборів до Українських Народних Зборів;
- характеристика політико-правових наслідків ухвалення Декларації про входження Західної України до складу УРСР.

Виклад основного матеріалу. Головним чинником докорінної зміни політичного устрою західноукраїнського регіону виступав зовнішній фактор – поділ сфер впливу між СРСР і Німеччиною заради реалізації планів пролетарської революції та світового панування арійської нації, відповідно. Початок Другої світової війни 1 вересня 1939 р. безпосередньо зачепив західноукраїнські землі, які стали ареною змагання двох тоталітарних режимів – гітлерівської Німеччини та сталінського Радянського Союзу.

17 вересня 1939 р. у своєму виступі по радіо голова Ради Народних Комісарів СРСР В. Молотов вказав, що від «Радянського уряду не можна також вимагати байдужого ставлення до долі єдинокровних українців і білорусів, які проживають у Польщі, перебуваючи у Польщі на становищі безправних націй, і які тепер зовсім кинуті на волю випадку»⁶. Проте ще на початку вересня 1939 р. військова Рада Українського фронту видала постанову, де, зокрема, наголошувалось: «З метою позитивного впливу на місцеве населення слід вступати до міст

під «Інтернаціонал» та українські марші й пісні, організувати мітинги з виступами ораторів українською мовою, розповсюджувати українську пресу, вести агітацію і пропаганду, що ми друзі і визволителі, в жодному разі не допускати аморальних вчинків командирів і бійців»⁷. Із шпальт радянських газет в українську радянську історіографію перейшла ключова теза радянської пропаганди: «Польсько-шляхетська держава з її терористичною диктатурою поміщиків і капіталістів, неспроможною організувати оборону країни, розвалилася під першими ударами військ фашистської Німеччини»⁸. Вступаючи на західноукраїнські землі, що були насильно включені до складу відновленої Польської держави та зазнавали чи не тотальної дискримінації як її відсталі «південно-східні креси», радянська влада розраховувала на підняття тут збройного повстання. Так, у листівці-відозві командувача Українського фронту С. Тимошенка від 17 вересня 1939 р., що розкидалася з літаків, говорилося: «Зброєю, косами, вилами і сокирами бий вічних ворогів – польських панів»⁹.

Протягом першої половини вересня 1939 р. фактично була паралізована усталена легальна українська, польська та єврейська громадсько-політична діяльність. За словами відомого галицького діяча О. Назарука, в день вступу Червоної армії Львів покинули віце-маршалок сейму Польщі, голова УНДО В. Мудрий, редактор найавторитетнішої української газети «Діло» І. Кедрин-Рудницький, голова спортивного товариства «Луг» Р. Дашкевич та інші представники місцевої інтелігенції¹⁰. Щоб зберегти свої кадри і засвідчити лояльність до нової влади, керівництво УНДО 25 вересня 1939 р. припинило діяльність своєї партії. Напередодні подібні рішення ухвалили політичні проводи Української соціал-демократичної партії і Української соціалістично-радикальної партії¹¹.

Досягнувши домовленостей із Німеччиною, СРСР, щодо розмежування території колишніх т. зв. південно-східних, переважно українських за своїм етнічним складом, теренів Польщі, Радянський Союз зосередився на політико-правовому закріпленні нового статусу цих земель. Впродовж перехідного періоду владу на місцях повинні були здійснювати тимчасові органи, створення яких ініціювалося у зверненні від 29 вересня 1939 р. командувача Українського фронту маршала С. Тимошенка – обласні (воєводські), міські, повітові тимчасові управління та селянські комітети. 3 жовтня 1939 р. в колишніх південно-східних воєводствах Другої Речі Посполитої було утворено обласні тимчасові управління: Львівське, Станіславське, Тернопільське і Луцьке. З організацією обласних тимчасових управлінь в колишніх воєводствах тимчасові органи народної влади Західної України набули такої будови: 1) обласні тимчасові управління в межах колишніх воєводств; 2) тимча-

сові управління міст і повітів; 3) повітові і волосні з'їзди селянських комітетів, що скликалися за рішеннями тимчасових управлінь; 4) селянські комітети волостей; 5) селянські комітети сіл¹².

Б. Ярош правильно вказав, що тимчасові управління мали декоративний характер, оскільки за спиною діяли військові політоргани. Саме вони й організували скликання Народних Зборів¹³. Хоча з ініціативою про скликання Українських Народних Зборів та організацію Комітету для їхнього проведення до інших тимчасових органів влади звернулося Львівське тимчасове управління¹⁴, але затверджений він був постановою Військової ради Українського фронту для проведення вже Народних Зборів Західної України. Уже 7 жовтня було опубліковане «Положення про вибори до Українських Народних Зборів Західної України»¹⁵. Промовистим є той факт, що попри існування Комітету з підготовки до Народних Зборів, рішення про визначення дня голосування 22 жовтня 1939 р. та скликання самих Зборів 26 жовтня того самого року було ухвалене Військовою радою Українського фронту¹⁶.

Вважаємо за доцільне дещо відійти від історико-політичної ретроспективи та вказати на характер нового політичного режиму, що почав утверджуватись у вересні-жовтні 1939 р. в Західній Україні через тимчасові органи влади та управління. Головним індикатором існування політичного режиму, за словами Г. Шипунова, є політична інтеракція (взаємодія) між людьми, організаціями, яка набуває такого значення (політичності) у випадку: а) взаємодії в процесі реалізації публічної влади; б) взаємодії з метою отримання доступу до реалізації публічної влади або можливості впливати на неї для здійснення своїх цілей та інтересів¹⁷. Саме на утвердження специфічної моделі такої інтеракції була спрямована, на нашу думку, діяльність тимчасових органів влади й управління та Українських Народних Зборів, зокрема через вибори до останніх.

Робилося усе, щоб не допустити висунення і, найголовніше, реєстрації як кандидатів до Народних Зборів колишніх партійних активістів або членів Організації українських націоналістів, що можна пояснити природним прагненням сталінського режиму не допустити до влади своїх політичних опонентів, багато з яких мали досвід терористичної боротьби.

Окреслені засоби та методи політичної боротьби випливають, як нам видається, із природи сталінізму як лівоекстремістського підтипу тоталітарного політичного режиму. Основною ланкою в політичній структурі тоталітарного суспільства виступає єдина, добре організована, побудована за ієрархічним принципом масова політична партія на чолі з лідером. Наявність партійно-державної, обов'язкової для всіх ідеологій, відкрита незгода з якою карається як найтяжчий злочин. Тоталітарна ідеоло-

гія, що базується на соціальних міфах (видається режимом як єдино вірне вчення та слугує засобом легітимації режиму. З метою маніпулювання масовою свідомістю встановлюється монополія на засоби масової інформації, створюються потужні системи ідеологічної обробки населення. Тоталітаризму властива так звана «активна несвобода» особи, де її постійно примушують демонструвати лояльність до режиму, надавати йому активну підтримку у різного роду мобілізаційних кампаніях, демонстраціях, мітингах тощо. Проте, напевно, що найвизначальнішою ознакою тоталітаризму є застосування особливої системи насильництва і масового терору як специфічного засобу контролю над суспільством.

Проведена під контролем радянських партійних та репресивно-каральних органів виборча кампанія до НЗЗУ дала очікувані організаторам результати, проте виразно виявила й несприйняття нової влади значною частиною місцевого населення¹⁸. У виборах до Народних Зборів Західної України взяло участь 4434 тис. виборців. 90,9 % них проголосували за кандидатів, які були виставлені селянськими комітетами, тимчасовими управліннями, зборами робітників по підприємствах, зборами робітничої гвардії, зборами інтелігенції. В той же час 325,9 тис. виборців проголосували проти запропонованих кандидатів, а 75,9 тис. бюлетенів були визнані недійсними¹⁹. За результатами голосування було обрано 1484 депутати. Кандидати в депутати, які балотувалися по 8 виборчих округах Луцької області і по 3 виборчих округах Львівської області, не одержали більше половини голосів та в них було призначено проведення нових виборів²⁰. Опосередковане уявлення про пасивний спротив місцевого, передовсім польського населення, на нашу думку, дають результати виборів по Тернопільщині, де вони залишалися найбільш організованими: проти запропонованих кандидатів висловилося 37 тис. виборців та ще майже 33,6 тис. бюлетенів були визнані недійсними²¹.

Мотивуючи своє прагнення про включення Західної України до складу УРСР, у своїй Декларації, зокрема, наголошували: «Український народ в колишній польській державі був приречений на вимирання. Його долею було пригнічення, знищення і грабунок. Польські пани робили все, щоб сполячити українське населення, заборонити навіть саме слово Українець, замінивши його на слова «бидло» та «хлоп»²².

З політико-правової точки зору, фактичні умови, в яких скликалися і проходили Народні Збори Західної України, як і жоден із плебісцитів, здійснюваних у період між двома світовими війнами, не були вільними від втручання зацікавлених сил, а тому не можуть вважатися порушенням усталених звичаєм правових норм. Тим самим громадяни колишньої Другої Речі Посполитої легітимно отрима-

ли радянське підданство²³. Не тільки переважна більшість українців, але й чимало євреїв та поляків прагнули возз'єднання із Радянською Україною, навіть не відаючи про усі подальші наслідки такого рішення. Про порівняно демократичний характер виборів до Народних Зборів Західної України свідчить те, що близько 25% виборців зуміли у тій чи іншій формі (голоси проти, неявка на вибори тощо) висловити свою незгоду із запропонованими кандидатами²⁴.

В даному контексті варто звернутись до концепту легітимності влади як стану при якому спосіб формування і діяльності політичної влади збігається з існуючими в суспільстві нормами та цінностями, а результати діяльності відповідають соціальним очікуванням, які визнає народ. Процес же визнання влади правочинною, утвердження її легітимності називають легітимацію.

1-2 листопада 1939 р. П'ята позачергова сесія Верховної Ради СРСР прийняла закон про включення Західної України до складу СРСР і возз'єднання її з УРСР. 13-15 листопада 1939 р. позачергова сесія Верховної Ради Української РСР ухвалила закон про прийняття Західної України до свого складу. Прийнятий Верховною Радою УРСР 1 листопада 1939 р. Закон передбачав прийняти Західну Україну до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки і «возз'єднати тим самим великий український народ в єдиній українській державі»²⁵. 14 листопада Верховна Рада УРСР одностайно ухвалила закон про прийняття до складу республіки Західної України. Після цього Народні Збори припинили своє існування.

Відповідно до Указу Президії Верховної Ради СРСР від 4 грудня 1939 р. на території Західної України було утворено шість областей. Замість повітів у січні 1940 р. створено 202 сільські райони. У Волинській, Дрогобицькій і Рівненській областях створено по 30 районів, Львівській і Станіславській – по 37, Тернопільській – 38 районів. У Львові, крім того, створено 4 міських райони²⁶. 24 березня відбулися вибори депутатів від західних областей до Верховних Рад СРСР і УРСР, а 15 грудня того самого року – вибори до місцевих Рад.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на основі проведеного політологічного аналізу можна стверджувати, що Українські Народні Збори, які в післявоєнній радянській літературі подаються як Народні Збори Західної України, відіграли вирішальну політико-правову роль в публічній легітимації входження краю до складу Радянської України. Проведені в умовах розгортання Другої світової війни із використанням партійно-ідеологічних та репресивно-каральних структур сталінського тоталітарного режиму, тим не менше вибори до Українських Народних Зборів дозволили переважній більшості населення колишніх південно-східних воєводств

Другої Речі Посполитої, з домінуючим українським етнічним елементом, однозначно висловитись за возз'єднання із рештою українського народу. Перспективним напрямом наукових студій може стати подальше дослідження політико-правових механізмів та засобів утвердження сталінського тоталітарного режиму в Західній Україні та Північній Буковині в 1939-1940 рр.

¹ Литвин М. Сталін і Західна Україна. 1939–1941 рр. / М. Литвин, К. Науменко. – К., 2010. – 80 с.; Литвин М.Р. 1939. Західні землі України / М.Р. Литвин, О.І. Луцький, К.Є. Науменко. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України, 1999. – 152 с.

² Кучерепа М.М. Волинь у геополітичних планах СРСР і Німеччини 1939 р. / М. Кучерепа // Друга світова війна і доля народів України: матер. 2-ї Всеукр. наук. конф., м. Київ, 30–31 жовтня 2006 / Ред. кол.: Ю.А. Левенець (співголова) та ін. – К.: Зовнішторгвидав, 2007. – С. 19–34; Кучерепа М.М.. Волинь: 1939–1941 рр.: навч. посіб. / М. Кучерепа, В. Вісин. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2005. – 486 с.

³ Гриневич В.А. Суспільно-політичні настрої населення України у роки Другої світової війни: автореф. дис. ... докт. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / В.А. Гриневич. – К., 2008. – 31 с.

⁴ Ярош Б.О. Сторінки політичної історії західноукраїнських земель (30–50-ті рр. ХХ ст.): монографія / Б. Ярош. – Луцьк: Ред.-вид. від. «Вежа» Волинського державного університету ім. Лесі Українки Лесі України, 1999. – 194 с.; Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях 30–50-ті роки ХХ століття (історико-політологічний аспект): монографія / Б.О. Ярош. – Луцьк: «Надстир'я», 1995. – 176 с.

⁵ Макарчук В.С. Державно-правовий статус західноукраїнських земель у період Другої світової війни (1939–1945 рр.): історико-правове дослідження: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: спец.: 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / В.С. Макарчук. – К., 2007. – 35 с.; Макарчук В.С. События сентября 1939 года в свете доктрины интертемпорального права и права на «самопомощь» / В.С. Макарчук // Партитура Второй мировой. Кто и когда начал войну? / Н.А. Нарочницкая, В.М. Фалин и др. – М.: Вече, 2009. – С. 208–240.

⁶ Возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській державі (1939-1949 рр.). Збірник документів і матеріалів / Упоряд.: Павлюк В., Пількевич С., Ярошенко А. / В. Павлюк, С. Пількевич, А. Ярошенко / За ред. П. Гудзенка, Ф. Шевченка. – К.: Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1949. – С. 23-25.

⁷ Литвин М. Сталін і Західна Україна. 1939–1941 рр. / М. Литвин, К. Науменко. – К., 2010. – С. 57.

⁸ Бабій Б.М. Возз'єднання Західної України Українською РСР / Б.М. Бабій. – К.: Видавництво Академії наук Української РСР, 1954. – С.54.

⁹ Кучерепа М.М.. Волинь: 1939–1941 рр.: навч. посіб. / М. Кучерепа, В. Вісин. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2005. – С. 31-32

¹⁰ Назарук О. Зі Львова до Варшави. Утеча перед совітами в пам'ятних днях 2–13 жовтня 1939 / О. Назарук. – Львів, 1995. – С. 16.

¹¹ Литвин М.Р. 1939. Західні землі України / М.Р. Литвин, О.І. Луцький, К. Є. Науменко. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1999. – С. 102–103.

¹² Бабій Б.М. Возз'єднання Західної України Українською РСР / Б.М. Бабій. – К.: Видавництво Академії наук Української РСР, 1954. – С. 63.

¹³ Ярош Б.О. Сторінки політичної історії західноукраїнських земель (30–50-ті рр. ХХ ст.): монографія / Б. Ярош. – Луцьк: Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. Держ. ун-ту ім. Лесі України, 1999. – С. 22–23.

¹⁴ Відозва // Вільна Україна. Орган Політичного Управління Українського Фронту. – Львів, 1939. – № 9 (4 жовтня). – С. 1

¹⁵ Кучерепа М.М., Вісин В.В. Волинь: 1939–1941 рр.: навч. посіб. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2005. – С. 39.

¹⁶ Про день виборів // Вільна Україна. Орган Політичного Управління Українського Фронту. – Львів, 1939. – № 12 (6 жовтня). – С. 3.

¹⁷ Шипунов Г. Категорія «політичний режим»: суть та основні підходи щодо визначення / Г. Шипунов // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – Вип. 18. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – С. 238.

¹⁸ Гриневич В.А. Суспільно-політичні настрої населення України у роки Другої світової війни: автореф. дис. ... докт. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / В.А. Гриневич. – К., 2008. – С. 13.

¹⁹ Возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській державі (1939-1949 рр.). Збірник документів і матеріалів / Упоряд.: Павлюк В., Пількевич С., Ярошенко А. / В. Павлюк, С. Пількевич, А. Ярошенко / За ред. П. Гудзенка, Ф. Шевченка. – К.: Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1949. – С. 40.

²⁰ Бабій Б.М. Возз'єднання Західної України Українською РСР / Б.М. Бабій. – К.: Видавництво Академії наук Української РСР, 1954. – С. 98.

²¹ Возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській державі (1939-1949 рр.). Збірник документів і матеріалів / Упоряд.: Павлюк В., Пількевич С., Ярошенко А. / В. Павлюк, С. Пількевич, А. Ярошенко / За ред. П. Гудзенка,

Ф. Шевченка. – К. : Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1949. – С. 41.

²² Гулай В.В. Міжетнічна комунікація в Західній Україні у роки Другої світової війни: монографія / В.В. Гулай. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 187.

²³ Макарчук В.С. Державно-правовий статус західноукраїнських земель у період Другої світової війни (1939–1945 рр.): історико-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец.: 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / В.С. Макарчук. – К., 2007. – С. 15–16.

²⁴ Макарчук В.С. Державно-правовий статус західноукраїнських земель у період Другої світової війни (1939–1945 рр.): історико-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец.:

12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / В.С. Макарчук. – К., 2007. – С. 25.

²⁵ Національні відносини в Україні у ХХ ст. Збірник документів і матеріалів / Упор.: М.І. Панчук (керівник), І.Л. Гошуляк, С.С. Діброва, Ю.І. Зінченко, Ю.А. Левенець, С.П. Пишко, Л.П. Польовий, А.А. Соловійова, О.А. Спірін, Д.С. Щедрина / Ред. кол.: І.Ф. Курас (гол.) та ін. – К.: Наукова думка, 1994. – С. 245.

²⁶ Кондратюк С. Встановлення сталінського тоталітарного режиму в Західній Україні (вересень 1939 – червень 1941 р.) / С. Кондратюк // 1939 рік в історичній долі України і українців: матер. Міжнар. наук. конф., 23–24 вересня 1999 р. / Ред. кол.: К.К. Кондратюк (гол. ред.) та ін. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – С. 157.

УДК: 327(477):061.1ЄС

© *Ігор Жовква*
(м. Київ)

ЗАСТОСУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО» У ВІДНОСИНАХ УКРАЇНА – ЄС

У статті розкрито особливості застосування категорії «стратегічне партнерство» у зовнішній політиці України та проаналізовано відносини стратегічного партнерства з ЄС. Оцінено ступінь ефективності використання інструменту стратегічного партнерства в дипломатичній практиці України.

Ключові слова: стратегічне партнерство, стратегічний інтерес, співпраця, зовнішня політика

Игорь Жовква. Применение категории «стратегическое партнерство» в отношениях Украины-ЕС.

В статье раскрыты особенности использования категории «стратегическое партнерство» во внешней политике Украины и отношения стратегического партнерства с ЕС. Оценена степень эффективности использования инструмента стратегического партнерства в дипломатической практике Украины.

Ключевые слова: стратегическое партнерство, стратегический интерес, сотрудничество, внешняя политика

Ihor Zhovkva. Categories «Strategic Partnership» in the Relations of Ukraine of ES. The paper discloses the use of particular categories of "strategic partnership" in the foreign policy of Ukraine and the strategic partnership with the EU. The degree of effectiveness of the use of a tool for strategic partnership in diplomatic history of Ukraine.

Key words: strategic partnership, strategic interest, cooperation, foreign policy.

Міжнародні відносини являють собою особливий вид суспільних відносин, де досить часто трапляється так, що практика випереджає теорію. Однак, останнім часом все більш наполегливо, особ-

ливо на Заході, звучить думка про те, що у міжнародних відносинах теорія є не менш необхідною, ніж практика. Річ у тому, що для практиків-дипломатів, які здійснюють міждержавні контакти, конче необхідною є наявність своєрідної «спільної мови», де б мали однакове визначення певні ключові поняття, якими доводиться оперувати під час взаємних контактів. Такою спільною мовою і повинна стати теорія міжнародних відносин у широкому розумінні. Чіткість викладених у ній визначень основних категорій та понять призведе до ефективності взаємовідносин між представниками різних культур та середовищ, якими є представники різних держав¹.

Однак, не всі категорії сучасного міжнародного життя знаходять ефективне відображення у теоретичних розробках. На сьогодні дипломати часто оперують категоріями, які не мають концептуального та теоретичного визначення. Однією з таких категорій є поняття «стратегічне партнерство». Одразу слід зауважити, що дана категорія ще не має досить ґрунтового теоретичного висвітлення. Українські дослідники якщо й вдаються до аналізу явища стратегічного партнерства, то переважно досліджують існуючі здобутки практичної дипломатії. Більшість дослідників, переважно, полемізують навколо того, чи справді відносини України з тією чи іншою країною відносяться до стратегічного партнерства, а не навколо того, що власне становить собою поняття «стратегічне партнерство» і які критерії та параметри покладені в основу визначення тих чи інших відносин стратегічним партнерством.